

POSTANOWIENIE

Dnia 9 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Łochowski

w sprawie D. W.

oskarżonego z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 13 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 9 września 2020 r.

wniosku obrońcy oskarżonego o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego w S. E. K., od orzekania w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w S., sygn. akt II K (...),

1. na podstawie art. 41a k.p.k. w zw. z art. 26 § 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2019, poz. 825 ze zm.) pozostawia bez rozpoznania wnioszek obrońcy oskarżonego D. W. o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego w S. E. K. od orzekania w sprawie o sygn. akt II K (...) w zakresie, w jakim wnioszek ten obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego, a także jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości;

2. na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 4 k.p.k. w zw. z art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym przekazuje wniosek w pozostałym zakresie do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w S.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z 4 czerwca 2020 r. obrońca oskarżonego D.W. wniósł na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. i art. 42 § 1 k.p.k. o wyłączenie sędziego Sądu

Rejonowego w S. E. K., od orzekania w sprawie toczącej się przed tym Sądem, sygn. akt II K (...), z uwagi na wcześniejsze, dwukrotne złożenie wniosku o wyłączenie tego sędziego, co mogło wpłynąć na negatywne nastawienie sędziego do osoby oskarżonego. Ponadto, w uzasadnieniu wniosku obrońca oskarżonego wskazał na treść uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, a także – powołując się na wiedzę oskarżonego – podniósł, że sędzia E. K. brała udział w manifestacji przed Sądem Rejonowym w S., zorganizowanej w obronie niezależności sądów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2019, poz. 825 ze zm., dalej: u.SN) do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

Przepis art. 26 § 2 u.SN ustanawia zatem właściwość funkcjonalną Sądu Najwyższego we wypadkowym (pomocniczym) postępowaniu w przedmiocie wyłączenia sędziego. Wniosek ten podlega rozpoznaniu „na zasadach określonych w odrębnych przepisach”, a więc w sprawach karnych – na zasadach określonych w k.p.k., w tym w szczególności w art. 40-42 k.p.k. Jednak wniosek taki należy do właściwości Sądu Najwyższego tylko wówczas, gdy jest oparty na wymienionych w art. 26 § 2 u.SN podstawach (1) braku niezależności sądu lub (2) braku niezawisłości sędziego.

2. Co do zasady, wyłączenie sędziego w sprawie karnej może nastąpić z mocy prawa, w przypadku zaistnienia jednej z przesłanek wymienionych w art. 40

§ 1 k.p.k., lub na wniosek – zgodnie z dyspozycją art. 41 § 1 k.p.k., w przypadku zaistnienia okoliczności, która mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Przyjmując, że w świetle art. 26 § 2 u.SN brak niezawisłości sędziego lub brak niezależności sądu może stanowić przyczynę uzasadniającą wyłączenie sędziego, trzeba uznać, iż wniosek taki powinien zostać rozpoznany na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. Konieczne jest wobec tego ustalenie, czy brak niezawisłości sędziego lub brak niezależności sądu skutkuje powstaniem wątpliwości co do bezstronności sędziego w konkretnej sprawie, co usprawiedliwiłoby wyłączenie tego sędziego od orzekania.

Przy czym wykładni art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 26 § 2 u.SN należy dokonywać, mając na względzie konieczność zapewnienia skutecznej ochrony prawa strony do rozpoznania konkretnej sprawy przez niezależny i bezstronny sąd, przy pełnym poszanowaniu stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyrażonego w wyroku z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sąd Najwyższy. Wykładnia ta powinna umożliwiać kontrolę tego, czy w konkretnej sprawie nie dochodzi do naruszenia standardu niezależności i bezstronności gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

3. Wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego w S. E. K. został oparty na trzech różnorodnych zarzutach. Pierwszym z nich jest twierdzenie obrońcy oskarżonego, że wcześniejsze, dwukrotne złożenie wniosku o wyłączenie sędziego może negatywnie wpłynąć na nastawienie sędziego do osoby oskarżonego. Drugi zarzut oparty jest na treści pkt 2. uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, zgodnie z którym nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o

Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W ramach trzeciego zarzutu obrońca oskarżonego, powołując się na wiedzę oskarżonego, wskazał, że sędzia E. K. brała udział w manifestacji przed Sądem Rejonowym w S., zorganizowanej w obranie niezależności sądów.

4. Wniosek o wyłączenie sędziego skierowany do rozpoznania Sądu Najwyższego na podstawie art. 26 § 2 u.SN pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Jak natomiast wynika z art. 41a k.p.k. wniosek o wyłączenie sędziego oparty na tych samych podstawach faktycznych co wniosek wcześniej rozpoznany pozostawia się bez rozpoznania; przepisu art. 42 § 3 k.p.k. nie stosuje się. Według Sądu Najwyższego, ocena wniosku o wyłączenie sędziego na podstawie przesłanek określonych w art. 26 u.SN może nastąpić tylko wówczas, gdy rozpoznanie tego wniosku jest procesowo dopuszczalne, w szczególności, gdy nie podlega on pozostawieniu bez rozpoznania na podstawie art. 41a k.p.k.

Obrońca oskarżonego wcześniej złożył, poza będącym przedmiotem niniejszej sprawy, jeszcze dwa wnioski o wyłączenie sędziego E. K.. W pierwszym wniosku obrońca oskarżonego powołał się na wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sąd Najwyższy, podnosząc, że sędzia E. K. otrzymała nominację sędziowską na podstawie uchwały podjętej przez nową Krajową Radę Sądownictwa, co może budzić wątpliwości, czy jest osobą uprawnioną do orzekania. Postanowieniem z 12 grudnia 2019 r. Sąd Rejonowy w S. nie uwzględnił tego wniosku. W drugim wniosku obrońca oskarżonego, wskazując, że sędzia E. K. została wadliwie powołana przez neo-KRS, stwierdził, że powoduje to naruszenie standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Postępowanie

wywołane drugim wnioskiem obrońcy oskarżonego zostało umorzone postanowieniem Sądu Rejonowego w S. z 5 marca 2020 r.

Oba uprzednio złożone przez obrońcę oskarżonego wnioski o wyłączenie sędziego E. K., pomimo niewielkich różnic w treści, oparte są na tej samej podstawie faktycznej. Sprowadzają się bowiem do kwestionowania prawidłowości powołania sędziego i wynikającego stąd zagrożenia dla niezawisłości sędziego oraz niezależności sądu z jego udziałem. Również wniosek skierowany do rozpoznania przez Sąd Najwyższy w zakresie, w jakim obejmuje ustalenie i ocenę zgodności z prawem powołania sędziego oraz jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości jest oparty na tej samej podstawie faktycznej – wcześniej już podnoszonej w postępowaniu przed Sądem Rejonowym. Uzasadnia to pozostawienie wniosku w tym zakresie bez rozpoznania na podstawie art. 41 a k.p.k.

5. Natomiast, wobec treści art. 26 § 2 u.SN ocena zasadności wniosku o wyłączenie sędziego E. K. w zakresie pierwszego i trzeciego zarzutu nie leży w zakresie kognicji Sądu Najwyższego. Formułowane przez obrońcę oskarżonego zarzuty dotyczące (1) potencjalnego negatywnego nastawienia sędziego względem strony z uwagi na ponowne złożenie wniosku o wyłączenie tego sędziego oraz (2) udziału sędziego w manifestacji przed Sądem Rejonowym w S. winny być rozpoznane w trybie przewidzianym w art. 41 § 1 k.p.k. Mając zatem na względzie treść art. 42 § 4 k.p.k. (określającego tryb wyłączenia sędziego), zgodnie z którym o wyłączeniu orzeka sąd, przed którym toczy się postępowanie, Sąd Najwyższy przekazał wniosek o wyłączenie sędziego w zakresie ww. zarzutów do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w S., jako sądowi przed którym toczy się postępowanie.

6. Z tego względu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 41a k.p.k. w zw. z art. 26 § 3 u.SN pozostawił bez rozpoznania wnioski obrońcy oskarżonego w zakresie, w jakim obejmuje ustalenie i ocenę zgodności z prawem powołania sędziego oraz jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, a na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 4 k.p.k. w zw. z art. 26 § 2 u.SN przekazał wniosek w pozostałym zakresie do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w S., jako sądowi właściwemu.

